

N:o 91.

Af Herr L. J. Hierta: Om åtskilliga förändringar i Strafflagen.

De i sednare tid vidtagna förändringar uti vår brottmålslagstiftning, genom hvilka kroppsstraffen blifvit utbytta mot straffarbete, hafva afsett att åstadkomma ett med menniskovärdets bibehållande mera förenligt, rättvisare bestraffningssätt. Det kan ej heller förnekas, att den nya strafflagen i allmänhet lemnar rum för en efter brottens beskaffenhet mera afpassad bestraffning än den äldre Missgernings-balken. Men om ock detta i regeln medgifves, förekomma likväl flera fall, i hvilka Strafflagens bestämmelser synas lika litet förenliga med rättskänslan och en sund hushållning med Statens tillgångar som med samhällets pligt, att, då det straffar, icke sträcka hämnnden längre, än att den uppväger den bestraffade gerningen.

Detta eger nu likväl rum i flera fall. För olofligt tillgrepp till värde öfver 15 riksdaler stadgar Strafflagen i 20 kapitlet ansvar för stöld, af straffarbete intill 6 månader jemte förlust af medborgerligt förtroende. Uti 10 § 2 momentet af samma kapitel bestämmes tillika, att den, som derefter begår snatteri, skall anses såsom hade stöld blifvit begången, och straffarbetet skall då ökas med högst två år. För tredje resan stöld skall straffarbetet ökas med *minst två, högst sex år utöfver hvad, på den gerningen första gången borde följa*; och för fjerde resan stöld skall följa straffarbete *från och med sex till och med tio år eller på lifstid samt förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid*. Häraf följer, att den som en gång tillgripit någonting till värde af 15 riksdaler och några öre samt derefter tilllegnat sig annans egendom af huru ringa värde som helst, kan dömas till fulla sex månader; och vid förnyadt tillgrepp, om ock blott af några öres värde, har han gjort sig förfallen till straffarbete från två år en månad till sex år, och vid fjerde resan olofligt tillgrepp af huru ringa värde som helst skall han hållas till straffarbete från sex till tio år!

Det kan således inträffa och har jemväl ej sällan inträffat, att den, som i fyra olika omgångar, utan inbrott eller någon annan försvarande omständighet, tillägnat sig annans egendom till ett sammanlagdt värde af 18 riksdaler, i *lindrigaste fall hålles till straffarbete under åtta till nio år*, med en kostnad för Staten af 1,700—1,800 riksdaler. Men i fall domaren händelsevis hörde till antalet af dem, som valt till regel att tillämpa de högsta i lag medgifna straffbestämmelser, kunde samma person för enkla tillgrepp till nyssnämnda värde komma att undergå sammanräknadt *aderton års straffarbete, med en kostnad för Staten af 3 till 4,000 riksdaler*, och derjemte vara förlustig medborgerligt förtroende under en dryg del af lifstiden. Och detta, Mina Herrar, är intet hjernspöke eller inbillningsfoster; det är den nakna verkligheten, på hvilken man när som helst kan få lefvande bevis i Statens fängelser eller svart på hvitt uti fängjournalerna.

Ganska förklarligt ryser man vid tanken på en för fjerde resan stöld dömd person; men om allt hvad denne person tillgripit vid fyra olika tillfällen, på sätt nyss blifvit omförmäldt, icke uppgår till sammanräknadt värde af 20 riksdaler, så torde fasan mindre vara påkallad af det hemska eller vanärande i sjelfva geringen, der den kunnat vara föranledd af nöd eller hunger, än af det missförhållande mellan brottet å ena och straffet å andra sidan, som här springer i ögonen. Det visar sig vid närmare betraktande icke heller så alldeles oförklarligt, att den en gång för stöld straffade faller åter. När straffet är utståndet och han från fängelset frigifves, blir han derifrån försedd med betyg *att under minst fem år vara förlustig medborgerligt förtroende*. Hvilken af oss, Mina Herrar, vore väl villig att emottaga en sådan person i vårt hus eller vårt arbete? Erhåller den sålunda en gång straffade hvarken tillfälle till arbetsförtjenst eller något till sitt uppehälle, hvad skall han göra, när naturen hårdt kräfver att icke förgås af eländet; hans själ är, synnerligen efter det umgänge han en gång i fängelset haft med andra förbrytare, icke nog stark att förmå kroppen att heldre svälta ihjäl af aktning för andras eganderätt, än att stilla hungern med hvad han kommer öfver; och Staten, som ej kan öfverse med olofliga tillgrepp, måste låta personen enligt lag straffas med två till tio års straffarbete. Det måtte väl förtjena att tagas i öfvervägande, om den kostnad, Staten i detta afscende måste vidkännas med ett par tusen riksdaler, icke hade kunnat för individens och samhällets bästa bättre användas.

Männe i sådana fall, der verklig nöd tvungit till brott, och detta inskränker sig till det för lifvet oundgängligaste, den våldförda rätten eller rättskänslan för sitt återupprättande har behof af två till tio års straffarbete — eller lika påföljd, som enligt 14 kapitlet § 28 drabbar den, hvilken gjort försök till mord, men af omständigheter, som voro af gerningsmannens vilja oberoende, hindrats från brottets fullbordande?

Hvarje mensklig eftertanke skall besvara en sådan fråga nekande. Och utan att ega någon kännedom om förhållandet i andra länder, för att påstå, det

Sverige är ensamt om en sådan drakonisk lag, vet jag, att lagen i detta hänseende är mildare både i England och Danmark, både i afscende på straffet för första resan stöld och för iteration.

Påföljden "*förlust af medborgerligt förtroende*" hvilken, som man vet, har en historisk grund, begagnas icke heller i nämnda länder. Den försvårar, ja, förtager, såsom jag förut nämnt, mången gång möjligheten för den frigifne straffade att finna ett arbetstillfälle eller loflig utkomst, och deri torde orsaken ofta finnas till återfall i brott. Det är nemligen ett sakförhållande, hvarpå visshet kan fås när som helst, att ganska många bland dem, som för tredje eller fjerde resan stöld hållas å våra fästningar förvarade för lifstiden, alla gånger tillsammans icke tillgripit för värde af 20—30 riksdaler; det är knappt värdet af två månaders fängunderhåll.

Vid detta förhållande, och då svårigen någon lærer anse ett långvarigt kvarhållande i fängelse leda till moralisk förbättring, är det icke ens behöfligt att betrakta denna sak från någon filantropisk utan blott från en materiel synpunkt, för att inse det orimliga deraf, att, jemte fortfarandet af en påtaglig orättvisa, samhället skall, så onödigtvis som nu sker, betungas med utgifter för den brottsliges underhåll, samt att brottet för hvarje gång bör bedömas efter sin egen beskaffenhet, utan att sjelfva förnyandet annat än i särskilda fall kan med rättvisa leda till straffets skärpande på det allmännas bekostnad.

Ett annat i vår strafflag (5 kapitlet 2 §) egendomligt stadgande är, att den, som fyllt 14 år, i vissa fall skall straffas med straffarbete, ett straff, hvilket, vare sig att det verkställs i cell eller i våra nuvarande gemensamhetsfängelser, för den unge personen blir lika förderfligt.

Ej mindre förnuftsvidrigt förekommer lagens bud i 5 kapitlet 6 §, att den, som utan egen skuld i *sinnestörning* och *saknande förståndets fulla bruk* begår brott, äfven skall hållas till straffarbete, lika med friska personer, endast på kortare tid. I gemensamhetsfängelserna åstadkomma sådana fångar oordningar till skada för disciplinen, och i cellfängelserna kunna sådana, lika med de ofta förekommande tillfällen af personer, som hafva fallandesot, icke vårdas i cnum, utan måste hållas förvarade tillsammans med någon annan fånge, det vill säga på ett sätt, som står i rak strid med begreppet och ändamålet med ensamhetsfängelse.

I andra länder har det ansetts både lämpligt och verkställbart, att för stölder till mindre belopp — inom gränsen för snatteri — äfven vid iterationer begagna andra kortvarigare straff än straffarbete. En förändring härtill äfven hos oss borde leda till välbehöflig besparing i den dryga fängelsevårdskostnaden.

Af dessa skäl, och då nedsättning i nuvarande straffbestämmelser jemväl i flera andra delar påkallas af billighet och rättskänsla, tager jag mig friheten föreslå: att straffet för förnyad enkel stöld i allmänhet måtte nedsättas, samt vid tillgrepp af mindre värde än 15 riksdaler, äfven vid iterationer, äfvensom för andra brott, begångna af personer, yngre än 18 år eller

af sådana, som lida af sinnesförvirring eller af fallandesjuka måtte, i stället för straffarbete, bestämmas någon annan, efter omständigheterna lämpad straffart, hvarigenom den skyldige ej äfventyrade skada för framtiden.

Kunna ej sådana straffsätt som i andra länder komma till användning, skulle jag tillåta mig till mildring i de nuvarande föreslå någon kortare tids fängelse med arbete i gemensamma rum om dagen, men förvar i enrum under nätterna, vid särskild för ändamålet afpassad straffinrättning, der de yngre kunde hållas till tukt och undervisning för uppfostran med öfning i handaslöjder samt de till kropp eller själ lidande, utan men af gemenskap med mer brottsliga, kunde lemnas den tillsyn och vård, som af deras tillstånd påkallas.

Stockholm i Januari 1872.

L. J. Hierta.

N:o 92.

Af Herr A. W. Dufwa: Derom att Riksdagen, under villkor af utvidgad examensrättighet för Carolinska Medico-kirurgiska institutet, måtte bevilja ett anslag af 2000 riksdaler att användas till stipendier för två docenter vid nämnde Institut.

Kongl. Maj:t utfärdade den 6 December 1815 det första reglementet för Medico-kirurgiska institutet, hvars föremål då förklarades vara "att undervisa i läkarekonstens såväl teoretiska som praktiska delar med särdeles afseende på tilldanande af läkare för arméen och flottorna". Redan sju år derefter, den 11 De-